וְנִתְקַלְקְלוּ הַלְּוִיִּם בַּשִּׁיר של תמיד של בין הערבים, שכיון שעדיין לא באו עדים היו סבורים שלא יבואו עוד היום ואמרו בו שירה של חול, ולבסוף באו העדים מבעוד יום וקידשו בית דין את החודש על פיהם, ונמצא שהיה היום קודש והיו צריכים לומר בו שיר של ראש השנה, ולכך הִתְקִינוּ לשנים הבאות, שֶׁלֹּא יְהוּ בית דין מְקַקְּלִים אֶת הָעֵדִים שבאו ביו"ט ראשון של ראש השנה להעיד עדות החודש, אֶלָּא אם באו עַד הַמִּנְחָה – עד הקרבת תמיד של בין הערבים, וְאִם בָּאוּ עֵדִים מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה, אין מקדשים את החודש באותו היום על פיהם, אלא מעברים את אלול ורק למחרת הוא א׳ בחודש, וּנוֹהֲגִין אוֹתוֹ הַיּוֹם ראשון של ראש השנה כְּרֹאשׁ וּלְמָחָר גם כן קֹדֶשׁ, הרי לנו שאף על פי שלא באו עדים עד המנחה, ואין כאן ספק שהרי אנו יודעים בודאי שלא יתקדש החודש היום ואם כן ודאי חול הוא, מכל מקום נוהגים בו קדושה באיסור מלאכה עד סופו, ומוכח שחוק חכמים ומצוותם הוא לעשות שני הימים קודש כשלא באו עדים עד המנחה אף על פי שאין ספק בדבר, ובמקומות הרחוקים הוצרכו לעשות שני הימים קודש בכל שנה, שמא יבואו עדים בירושלים אחר המנחה, ולכך שני ימים של ראש השנה כיום אחד ארוך הם וקדושה אחת היא, שהרי לא מחמת הספק נתקנו מתחילה, ולכך ביצה שנולדה בזה אסורה בזה.

* * *

דעה אחרת בדין זה: אָמַר רַבָּה מִזמן תַּקָּנַת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וְאֵילָךְ, בֵּיצָה שנולדה בראשון של ראש השנה מוּתֶּרֶת בשני, שלאחר תקנתו אין שני הימים של ראש השנה נחשבים קדושה אחת, ומהי תקנתו, דְּתָנַן בסיפא של המשנה הנזכרת לעיל, מְשֻׁחָרָב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ ובטלו הקרבנות ושיר הלויים ואין חשש קלקול בדבר, הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי והחזיר הדבר לקדמותו שֶׁיְּהוּ מְקַבְּלִין עֵדוּת הַחֹדֶשׁ כָּל הַיּוֹם עד שתחשך, ואם כן בטלה אותה תקנת חכמים שתיקנו לנהוג שני הימים קודש אפילו כשאין ספק, ונמצא ששני ימים של ראש השנה מחמת הספק נוהגים אותם ככל יום טוב, ואינם קדושה אחת, ולכך ביצה שנולדה בזה מותרת בזה.

הגמרא מביאה משא ומתן בדבר: אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לרבה וְהָא רַב שְׁמוּאֵל דְּאָמְרֵי תְּרֵוַיְיהוּ בֵּיצָה שנולדה בראשון של ראש השנה אֲסוּרָה בשני, ולא כדבריך. אָמַר לֵיהּ רבה לאביי אֲמִינָא לָךְ אֲנָא – אני אמרתי לך יסוד לדברי מדברי רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי במשנה, וְאַתְּ אָמְרַתְּ לִי – ואתה מקשה עלי מרַב וּשְׁמוּאֵל שהם אמוראים ואינם יכולים לחלוק על המשנה. מקשה הגמרא: וּלְרַב וּשְׁמוּאֵל קַשְׁיָא ממה ששנינו בַּמַּתְנִיתִין שחזר הדבר לקדמותו, ונמצא ששני ימים של ראש השנה שתי קדושות הן ולא אחת, והיאך אמרו הם שביצה שנולדה בזה אסורה בזה. מתרצת הגמרא: לֹא קַשְׁיָא, הָא – הדין שאמרו רב ושמואל שביצה שנולדה בזה אסורה בזה, הוא לָן – לנו בני הגולה, שלא פסקנו אפילו שנה אחת מלנהוג שני ימים, ונמצא שעדיין אנו עושים אותם מחמת תקנה ראשונה שקדושה אחת היא, וְהָא – המשמעות מהמשנה שביצה שנולדה בזה מותרת בזה, היא דווקא לְהוּ – לבני ארץ ישראל, שאצלם כאשר תיקן רבן יוחנן בן זכאי שיקבלו עדים כל היום, בטלה התקנה הקודמת והפסיקו לנהוג קדושת שני ימים מדין ודאי, ולכן אף אם לאחר זמן שבו ונהגו שני ימים אינם קדושה אחת כיום ארוך אלא מספק נוהגים אותם.

הגמרא מביאה דעה החולקת על רבה: וְרַב יוֹסֵף אָמַר, אַף מַתַּקָּנַת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וְאֵילָךְ עדיין בֵּיצָה שנולדה בזה אֲסוּרָה בזה, מַאי טַעְמָא, משום שתקנה הראשונה שתיקנו שלא לקבל עדים מן המנחה ולמעלה ונהגו שני הימים כיום ארוך, הָוֵי דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן – שנמנו וגמרו דבר זה בקיבוץ חכמים, וְכָל דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן אפילו אם אירע דבר שביטל את סיבת האיסור אין האיסור נעשה מותר מאליו וְצָרִיךְ מָנְיָן אַחֵר לְהַתִּירוֹ, ולכך אף שרבן יוחנן בן זכאי תיקן שיקבלו העדים כל היום, ונמצא שפסקה התקנה הקודמת ששני שני ימי ראש השנה כיום ארוך, מכל מקום איסור הביצה במקומו עומד כל זמן שלא נמנו להתירו בקיבוץ חכמים.

רב יוסף מוכיח את דבריו: אָמַר רַב יוֹסֵף, מָנָא אָמְרִינָא לָהּ – מהיכן למדתי דבר זה שכל דבר שנאסר במנין צריך מנין אחר להתירו, אף אם נתבטלה סיבת האיסור ואפשר להורות היתר ולומר שאין תקנה הראשונה קיימת, מִדְּכְתִיב לאחר מתן תורה (דברים ה כו) 'לֵךְ אֱמֹר לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם לְאָהֳלֵיכֶם' להתיר להם תשמיש, והיה אפשר להתירו מסברא [כמו שיתבאר להלן (ע"ב)] ומכל מקום הוצרך הכתוב להתירו בפירוש. וְכן פסוק נוסף אוֹמֵר (שמות יט יג) 'בְּמָשְׁךְ הַיֹּבֵל הֵמָּה יַעֲלוּ בָהָר' להתיר עליה להר לאחר סילוק שכינה, וגם דבר זה אפשר היה להתירו בלי הפסוק [כמו שיתבאר להלן], ומכל מקום הוצרך הכתוב להתיר בפירוש. (ותניא) [וְתָנְיָן] – במשנה במסכת מעשר שני (פ"ה מ"ב) 'כֶּרֶם רְבָעִי – פירות הכרם בשנה הרביעית לנטיעתו, שצריך להעלותם לירושלים או לפדותם ולהעלות דמיהם לירושלים ולאכלם שם, תיקנו חכמים שֶׁהָיָה עוֹלֶה פרי הגפן עצמו לִירוּשָׁלַיִם, ולא דמי פדיונו, כשהמרחק בינו ובין ירושלים לא היה עולה על מַהֲלַךְ יוֹם אֶחָד לְכָל צַד, שבזון שאינו כל כך רחוק אפשר לו לטרוח ולהעלות הענבים עצמן, וְזוֹ הִיא תְּחוּמָהּ – הגבולות שמשם והלאה אין צריך להעלות הענבים עצמן לירושלים, ומהם ולפנים צריך להעלותם, (עֻלַּת) [אֵילַת] מִן (הצפון) [הַדְּרוֹם] וְעַקְרַבַּת מִן (הדרום) [הַצָּפוֹן], לוֹד מִן הַמַּעֲרָב וְרַמַּתְיִם מִן הַמִּזְרָח, וְעל משנה זו אָמַר עוּלָּא, וְאִיתֵימָא – ויש שהביאו מימרא זו בשם רַבָּה בַּר בַּר חָנָה שֶׁאָמַר בשם רַבִּי יוֹחָנָן, מַה טַּעַם הצריכו חכמים את בני המקומות הקרובים להעלות הענבים עצמן לירושלים, כְּדֵי לְעַטֵּר שׁוּקֵי יְרוּשָׁלַיִם בְּפֵרוֹת – שעל ידי שכל אחד יביא עמו פירות רבעי שלו ויאכלם ולא יצטרך לענבי ירושלים, לא יתמעטו הענבים בשוקי ירושלים, וזהו כבודה של ירושלים, וְתַנְיָא בתוספתא (מעשר שני פ"ה ה"י) כֶּרֶם רְבָעִי הָיָה לוֹ לְרַבִּי אֲלִיעֶזֶר בְּמִזְרַח לוֹד, כלומר בין לוד לירושלים שהוא בתוך מהלך יום אחד בְּצַד בְּפַר בְּטָבִי,

---

אגרות קודש

ב"ה, כ"ד ניסן, תשי"ד

ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מה' ניסן, וכבקשתו אזכיר אותו ואת זוגתו שיחיו להולדת בן זכר וגדול זכות התעסקותו בחינוך הכשר המקרב את לבם של בני ישראל לאבינו שבשמים שיוכל לקיים לא רק ושננתם לבניך אלו התלמידים אלא גם כפשוטו לבניך ממש. ומובן אשר בתור כלי להוספת ברכה מהשי"ת צריך האדם להוסיף בלימוד התורה וקיום המצות בהידור אשר מהעיקרים בזה הוא ג"כ לימוד פנימיות התורה שבדורנו זה נתגלתה בתורת החסידות והוספה במצות הצדקה והשי"ת יצליחו בכל הנ"ל.

מהנכון שיתעסקו - הוא וזו' תי' - במצות הכנסת אורחים.

בברכה.

וּבְקֵשׁ לְהַפְקִירוֹ לַעֲנִיִּים שילקטוהו הם ויעלוהו לירושלים ויאכלוהו שם, כי היה קשה לו לטרוח בעצמו ולהעלותם לירושלים, אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו, רַבִּי, אינך צריך לכך ויכול אתה לפדותו ולהעלותו, משום שִׂכְרָא נְטִינוּ עֲלָךְ חֲבֵרֵיךְ וְהִתִּירוּהוּ לפדותו ולהעלות את דמיו. מברר הגמרא: מַאן חֲבֵרֵיךְ שהתירוהו, רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי ובית דינו, משום שכשירושלים חרבה אין צריך לעטרה בפירות. ומדייק רב יוסף מן הברייתא, מַתְקֵיף לַהּ רַב יוֹסֵף החכמים להתיר, לכך הוא מותר, הָא לֹא נְטִינוּ לֹא, ואף על פי שבטלה סיבת התקנה.

הגמרא מפרשת את דברי רב יוסף: מַאי 'וְאוֹמֵר' במשוך היובל המה יעלו בהר' – כיצד למדים מהפסוק הראשון ולמה הוצרך להביא פסוק נוסף, חָכִי קָאָמַר, מִכְּדֵי כְּתִיב בפרשת יתרו קודם מתן תורה 'וְהָיוּ נְכֹנִים לִשְׁלֹשֶׁת יָמִים אַל תִּגְּשׁוּ אֶל אִשָּׁה' לצורך הכנה למתן תורה, וממילא אנו יודעים שאחר מתן תורה שוב אין צורך בפרישה ויהיו מותרים בתשמיש, ואם כן 'לֵךְ אֱמֹר לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם לְאָהֳלֵיכֶם' שמשמעותו להתיר להם תשמיש, לָמָּה לִי, אלא שְׁמַע מִינָּהּ כָּל דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן צָרִיךְ מִנְיָן אַחֵר לְהַתִּירוֹ, ולכך כיון שנצטוו מפי הקב"ה בעצמו לפרוש מן האשה אי אפשר להתיר האיסור אלא בהיתר מפורש מפי הקב"ה. וְכִי תֵּימָא – ואם תאמר שהכתוב 'שובו לכם לאהליכם', לְחַייבם בְּמִצְוַת עוֹנָה לנשיהם הוּא דְּאָתָא – הוא בא, ואם כן אין להוכיח מפסוק זה שצריך מנין אחר להתירו, לכך תָּא שְׁמַע – בוא ולמד מכתוב אחר, שנאמר קודם מתן תורה (שמות יט יב) שאסר הכתוב לעלות להר סיני, ואחר כך נאמר (שם יג) 'בְּמָשְׁךְ הַיֹּבֵל – כשתשמע תקיעה גדולה לסימן סילוק שכינה מֵהָר יַעֲלוּ בָהָר', וקשה, מִכְּדֵי כְּתִיב – הרי נאמר (שמות לד ג) בשעלה משה לקבל לוחות אחרונות 'גַּם הַצֹּאן וְהַבָּקָר אַל יִרְעוּ אֶל מוּל הָהָר הַהוּא', וממה שכתוב 'אל מול ההר ההוא' יש ללמוד שדווקא כל זמן שהוא בהווית קדושתו שהשכינה שורה על ההר אסור לעלות עליו, ומשמע שאחר סילוק שכינה מותר לעלות להר, ואם כן הכתוב 'בְּמָשְׁךְ הַיֹּבֵל' להתיר עליה להר לאחר סילוק שכינה לָמָּה לִי, הרי בלא הכתוב ידעו שמותר, אלא שְׁמַע מִינָּהּ דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן צָרִיךְ מִנְיָן אַחֵר לְהַתִּירוֹ, ולכך כיון שנאסרו מפי הקב"ה הוצרך הכתוב להתירם מפי הקב"ה. וְכִי תֵּימָא – ואם תאמר הֲנֵי מִילֵּי בִּדְאוֹרַיְיתָא – כל זה הוא בדברים שמן התורה, שכיון שהאיסור יצא מפי הגבורה הוצרכנו לשמוע ההיתר מפיו, אֲבָל בְּדִבְרֵי דְּרַבָּנָן, כגון ביצה שאיסורה מדרבנן, לֹא צריך מנין אחר להתירו בפירוש, תָּא שְׁמַע – בוא ולמד ראיה מן הברייתא של רַבָּעִי, וְהָא דין זה שֶׁכֵּרֵם רְבָעִי הקרוב לירושלים שיש להעלותו בעצמו, דְּרַבָּנָן הוא, וְקָאָמְרִי לֵיהּ התלמידים לרבי אליעזר שְׁכָרוּ נְטִינוּ עֲלָךְ חֲבֵרֵיךְ וְהִתִּירוּהוּ, ומשמע מדבריהם שבלא מנין לא היו יכולים להתירו. לכך הביא רב יוסף את הברייתא אף שכבר הביא כן משני פסוקים.

רב יוסף מסיים את דבריו: וְכִי תֵּימָא – ואם תאמר שֶׁבֵּיצָה שנולדה בראשון של ראש השנה, נַמִּי אָמְרִינַן עָלָּהּ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי במנין חכמים וְשַׁרְיוֹהָ לאחר החורבן, שהרי כיון שתיקנו שמקבלים עדות החודש כל היום נמצא ששני הימים שתי קדושות הם כשאר ימים טובים של גלויות, ושוב אין לאסור ביום שני ביצה שנולדה בראשון, אין לומר כן, שהרי כְּי אָמְרִינַן רבן יוחנן בן זכאי עם החכמים, אֲעֵדוּת – שנמנו לתקן שיקבלו עדי החודש כל היום, אבל אֲבֵיצָה לֹא אָמְרִינַן – לא התקין רבן יוחנן בן זכאי לענין דין ביצה כלל, ולכך ביצה באיסורה עומדת כיון שלא נמנו עליה להתירה. אביי מקשה על דברי רב יוסף: אָמַר לֵיהּ אֲבֵיי לרב יוסף, אֲטוּ – האם איסור בֵּיצָה שנהג בזמן שבית המקדש היה קיים, בְּמִנְיָן מִי הָוֵי – האם נמנו עליה חכמים לאוסרה בפירוש, הרי לא תיקנו החכמים אלא שלא יקבלו עדים לאחר המנחה, וּבֵיצָה מאליה נאסרה משום שֶׁבְּעֵדוּת תַּלְיָא מִלְּתָא – היא תלויה בדין עדות החודש, שכיון שֶׁאִתְּמַר לקבל עֵדוּת החודש לאחר המנחה, ותיקנו להמשיך ולנהוג דין יו"ט באיסור מלאכה כל היום הראשון אף שרק מחר ראש השנה, ונמצא ששני הימים של ראש השנה קדושה אחת הם, ממילא אִתְּמַר ביום טוב שני בֵּיצָה שנולדה בראשון, וכיון שביצה עצמה לא נאסרה במנין אין צריך מנין מיוחד להתירה, אלא כיון שאִשְׁתְּרִי – הותר לקבל עֵדוּת כל היום, ממילא אִשְׁתְּרִי – הותרה בֵּיצָה, כיון ששוב אין נוהגים שני ימים של ראש השנה אלא מטעם ספק ושתי קדושות הן, כמו שאמר רבה לעיל (ע"א).

הגמרא מביאה אמוראים הסוברים כרב יוסף ומטעם אחר: רַב אָדָא וְרַב שַׁלְמָן, תַּרְוַיְיהוּ – שניהם מִבֵּי כִּלּוּחִית הם, אָמְרֵי אַף מִתַּקָּנַת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וְאֵילָךְ בֵּיצָה אֲסוּרָה, כדברי רב יוסף ומטעם אחר, מַאי טַעְמָא – מהו הטעם לאסור, שהרי מֻתֶּרֶת יָמִים אַל אִשָּׁה' לצורך הכנה למתן תורה, וממילא אנו יודעים שאחר מתן תורה שוב אין צורך בפרישה ויהיו מותרים בתשמיש, ואם כן 'לֵךְ אֱמֹר לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם לְאָהֳלֵיכֶם' שמשמעותו להתיר להם תשמיש, לָמָּה לִי, אלא שְׁמַע מִינָּהּ כָּל דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן צָרִיךְ מִנְיָן אַחֵר לְהַתִּירוֹ, ולכך כיון שנצטוו מפי הקב"ה בעצמו לפרוש מן האשה אי אפשר להתיר האיסור אלא בהיתר מפורש מפי הקב"ה. וְכִי תֵּימָא – ואם תאמר שהכתוב 'שובו לכם לאהליכם', לְחַייבם בְּמִצְוַת עוֹנָה לנשיהם הוּא דְּאָתָא – הוא בא, ואם כן אין להוכיח מפסוק זה שצריך מנין אחר להתירו, לכך תָּא שְׁמַע – בוא ולמד מכתוב אחר, שנאמר קודם מתן תורה (שמות יט יב) שאסר הכתוב לעלות להר סיני, ואחר כך נאמר (שם יג) 'בְּמָשְׁךְ הַיֹּבֵל – כשתשמע תקיעה גדולה לסימן סילוק שכינה מֵהָר יַעֲלוּ בָהָר', וקשה, מִכְּדֵי כְּתִיב – הרי נאמר (שמות לד ג) בשעלה משה לקבל לוחות אחרונות 'גַּם הַצֹּאן וְהַבָּקָר אַל יִרְעוּ אֶל מוּל הָהָר הַהוּא', וממה שכתוב 'אל מול ההר ההוא' יש ללמוד שדווקא כל זמן שהוא בהווית קדושתו שהשכינה שורה על ההר אסור לעלות עליו, ומשמע שאחר סילוק שכינה מותר לעלות להר, ואם כן הכתוב 'בְּמָשְׁךְ הַיֹּבֵל' להתיר עליה להר לאחר סילוק שכינה לָמָּה לִי, הרי בלא הכתוב ידעו שמותר, אלא שְׁמַע מִינָּהּ דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן צָרִיךְ מִנְיָן אַחֵר לְהַתִּירוֹ, ולכך כיון שנאסרו מפי הקב"ה הוצרך הכתוב להתירם מפי הקב"ה. וְכִי תֵּימָא – ואם תאמר הֲנֵי מִילֵּי בִּדְאוֹרַיְיתָא – כל זה הוא בדברים שמן התורה, שכיון שהאיסור יצא מפי הגבורה הוצרכנו לשמוע ההיתר מפיו, אֲבָל בְּדִבְרֵי דְּרַבָּנָן, כגון ביצה שאיסורה מדרבנן, לֹא צריך מנין אחר להתירו בפירוש, תָּא שְׁמַע – בוא ולמד ראיה מן הברייתא של רַבָּעִי, וְהָא דין זה שֶׁכֵּרֵם רְבָעִי הקרוב לירושלים שיש להעלותו בעצמו, דְּרַבָּנָן הוא, וְקָאָמְרִי לֵיהּ התלמידים לרבי אליעזר שְׁכָרוּ נְטִינוּ עֲלָךְ חֲבֵרֵיךְ וְהִתִּירוּהוּ, ומשמע מדבריהם שבלא מנין לא היו יכולים להתירו. לכך הביא רב יוסף את הברייתא אף שכבר הביא כן משני פסוקים.

רב יוסף מסיים את דבריו: וְכִי תֵּימָא – ואם תאמר שֶׁבֵּיצָה שנולדה בראשון של ראש השנה, נַמִּי אָמְרִינַן עָלָּהּ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי במנין חכמים וְשַׁרְיוֹהָ לאחר החורבן, שהרי כיון שתיקנו שמקבלים עדות החודש כל היום נמצא ששני הימים שתי קדושות הם כשאר ימים טובים של גלויות, ושוב אין לאסור ביום שני ביצה שנולדה בראשון, אין לומר כן, שהרי כְּי אָמְרִינַן רבן יוחנן בן זכאי עם החכמים, אֲעֵדוּת – שנמנו לתקן שיקבלו עדי החודש כל היום, אבל אֲבֵיצָה לֹא אָמְרִינַן – לא התקין רבן יוחנן בן זכאי לענין דין ביצה כלל, ולכך ביצה באיסורה עומדת כיון שלא נמנו עליה להתירה. אביי מקשה על דברי רב יוסף: אָמַר לֵיהּ אֲבֵיי לרב יוסף, אֲטוּ – האם איסור בֵּיצָה שנהג בזמן שבית המקדש היה קיים, בְּמִנְיָן מִי הָוֵי – האם נמנו עליה חכמים לאוסרה בפירוש, הרי לא תיקנו החכמים אלא שלא יקבלו עדים לאחר המנחה, וּבֵיצָה מאליה נאסרה משום שֶׁבְּעֵדוּת תַּלְיָא מִלְּתָא – היא תלויה בדין עדות החודש, שכיון שֶׁאִתְּמַר לקבל עֵדוּת החודש לאחר המנחה, ותיקנו להמשיך ולנהוג דין יו"ט באיסור מלאכה כל היום הראשון אף שרק מחר ראש השנה, ונמצא ששני הימים של ראש השנה קדושה אחת הם, ממילא אִתְּמַר ביום טוב שני בֵּיצָה שנולדה בראשון, וכיון שביצה עצמה לא נאסרה במנין אין צריך מנין מיוחד להתירה, אלא כיון שאִשְׁתְּרִי – הותר לקבל עֵדוּת כל היום, ממילא אִשְׁתְּרִי – הותרה בֵּיצָה, כיון ששוב אין נוהגים שני ימים של ראש השנה אלא מטעם ספק ושתי קדושות הן, כמו שאמר רבה לעיל (ע"א).

הגמרא מביאה אמוראים הסוברים כרב יוסף ומטעם אחר: רַב אָדָא וְרַב שַׁלְמָן, תַּרְוַיְיהוּ – שניהם מִבֵּי כִּלּוּחִית הם, אָמְרֵי אַף מִתַּקָּנַת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וְאֵילָךְ בֵּיצָה אֲסוּרָה, כדברי רב יוסף ומטעם אחר, מַאי טַעְמָא – מהו הטעם לאסור, שהרי מֻתֶּרֶת יָמִים אַל אִשָּׁה' לצורך הכנה למתן תורה, וממילא אנו יודעים שאחר מתן תורה שוב אין צורך בפרישה ויהיו מותרים בתשמיש, ואם כן 'לֵךְ אֱמֹר לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם לְאָהֳלֵיכֶם' שמשמעותו להתיר להם תשמיש, לָמָּה לִי, אלא שְׁמַע מִינָּהּ כָּל דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן צָרִיךְ מִנְיָן אַחֵר לְהַתִּירוֹ, ולכך כיון שנצטוו מפי הקב"ה בעצמו לפרוש מן האשה אי אפשר להתיר האיסור אלא בהיתר מפורש מפי הקב"ה. וְכִי תֵּימָא – ואם תאמר שהכתוב 'שובו לכם לאהליכם', לְחַייבם בְּמִצְוַת עוֹנָה לנשיהם הוּא דְּאָתָא – הוא בא, ואם כן אין להוכיח מפסוק זה שצריך מנין אחר להתירו, לכך תָּא שְׁמַע – בוא ולמד מכתוב אחר, שנאמר קודם מתן תורה (שמות יט יב) שאסר הכתוב לעלות להר סיני, ואחר כך נאמר (שם יג) 'בְּמָשְׁךְ הַיֹּבֵל – כשתשמע תקיעה גדולה לסימן סילוק שכינה מֵהָר יַעֲלוּ בָהָר', וקשה, מִכְּדֵי כְּתִיב – הרי נאמר (שמות לד ג) בשעלה משה לקבל לוחות אחרונות 'גַּם הַצֹּאן וְהַבָּקָר אַל יִרְעוּ אֶל מוּל הָהָר הַהוּא', וממה שכתוב 'אל מול ההר ההוא' יש ללמוד שדווקא כל זמן שהוא בהווית קדושתו שהשכינה שורה על ההר אסור לעלות עליו, ומשמע שאחר סילוק שכינה מותר לעלות להר, ואם כן הכתוב 'בְּמָשְׁךְ הַיֹּבֵל' להתיר עליה להר לאחר סילוק שכינה לָמָּה לִי, הרי בלא הכתוב ידעו שמותר, אלא שְׁמַע מִינָּהּ דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן צָרִיךְ מִנְיָן אַחֵר לְהַתִּירוֹ, ולכך כיון שנאסרו מפי הקב"ה הוצרך הכתוב להתירם מפי הקב"ה. וְכִי תֵּימָא – ואם תאמר הֲנֵי מִילֵּי בִּדְאוֹרַיְיתָא – כל זה הוא בדברים שמן התורה, שכיון שהאיסור יצא מפי הגבורה הוצרכנו לשמוע ההיתר מפיו, אֲבָל בְּדִבְרֵי דְּרַבָּנָן, כגון ביצה שאיסורה מדרבנן, לֹא צריך מנין אחר להתירו בפירוש, תָּא שְׁמַע – בוא ולמד ראיה מן הברייתא של רַבָּעִי, וְהָא דין זה שֶׁכֵּרֵם רְבָעִי הקרוב לירושלים שיש להעלותו בעצמו, דְּרַבָּנָן הוא, וְקָאָמְרִי לֵיהּ התלמידים לרבי אליעזר שְׁכָרוּ נְטִינוּ עֲלָךְ חֲבֵרֵיךְ וְהִתִּירוּהוּ, ומשמע מדבריהם שבלא מנין לא היו יכולים להתירו. לכך הביא רב יוסף את הברייתא אף שכבר הביא כן משני פסוקים.

רב יוסף מסיים את דבריו: וְכִי תֵּימָא – ואם תאמר שֶׁבֵּיצָה שנולדה בראשון של ראש השנה, נַמִּי אָמְרִינַן עָלָּהּ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי במנין חכמים וְשַׁרְיוֹהָ לאחר החורבן, שהרי כיון שתיקנו שמקבלים עדות החודש כל היום נמצא ששני הימים שתי קדושות הם כשאר ימים טובים של גלויות, ושוב אין לאסור ביום שני ביצה שנולדה בראשון, אין לומר כן, שהרי כְּי אָמְרִינַן רבן יוחנן בן זכאי עם החכמים, אֲעֵדוּת – שנמנו לתקן שיקבלו עדי החודש כל היום, אבל אֲבֵיצָה לֹא אָמְרִינַן – לא התקין רבן יוחנן בן זכאי לענין דין ביצה כלל, ולכך ביצה באיסורה עומדת כיון שלא נמנו עליה להתירה. אביי מקשה על דברי רב יוסף: אָמַר לֵיהּ אֲבֵיי לרב יוסף, אֲטוּ – האם איסור בֵּיצָה שנהג בזמן שבית המקדש היה קיים, בְּמִנְיָן מִי הָוֵי – האם נמנו עליה חכמים לאוסרה בפירוש, הרי לא תיקנו החכמים אלא שלא יקבלו עדים לאחר המנחה, וּבֵיצָה מאליה נאסרה משום שֶׁבְּעֵדוּת תַּלְיָא מִלְּתָא – היא תלויה בדין עדות